Pozorne si prečítajte text ukážky č. 1 a riešte úlohy.

Najväčšie ocenenie pre detskú knihu dostal nemecký vizionár

Cenu Astrid Lindgrenovej získal Wolf Erlbruch. Jeho rozprávky sú vrúcne a neboja sa smrti.

5. apr. 2017 o 16:55 EVA ANDREJČÁKOVÁ

Bola raz jedna kačka. Žila si svoj život a na každom kroku ju sprevádzala smrť. Chodila za kačkou všade, až sa postupne skamarátili. Prechádzali sa, potápali, veľa sa spolu zhovárali. Napríklad aj o tom, čo pekného by mohlo byť na posmrtnom živote. Jedného dňa napokon kačka skutočne umrela. Smrť ju vzala na ruky, odniesla k vode, položila jej telo na hladinu a na hruď dala červený tulipán. Dlho pozorovala, ako ju hladina unáša. Keď ju stratila z dohľadu, čosi sa v nej pohlo.

Kniha Kačka, smrť a tulipán patrí už od roku 2006 k najvydarenejším dielam nemeckého rozprávkara, spisovateľa a ilustrátora Wolfa Erlbrucha. Za svoju tvorbu teraz získal Cenu Astrid Lindgrenovej - najprestížnejšie ocenenie vo svete detskej knihy.

V nadčasovom príbehu priateľstva sa s obdivuhodnou ľahkosťou sústredil na myšlienku, s ktorou sa nedokážeme po celý život celkom vyrovnať: že smrť je prirodzenou súčasťou života. Prostý text, jemné, úderné ilustrácie robia tento príbeh vážnym aj rozprávkovým zároveň, citlivo približujú nepriblížiteľné tak, aby tomu rozumeli aj celkom malé deti.

Aj preto kritici Erlbrucha nazývajú starostlivým vizionárom. Porota pri výbere ocenila, že podobne ako autorka slávnej Pippi, aj Wolf má schopnosť hovoriť o zložitých veciach vrúcne, a pritom bez sentimentality.

Na túto cenu ho nominovali už viackrát práve za spôsob, akým dokáže robiť existenciálne témy ľahko zvládnuteľnými. V Nemecku patrí už dlho medzi najuctievanejších autorov.

V detskej literatúre debutoval ilustráciami ku knihe Jamesa Aggreya O orlovi, ktorý nevedel lietať. Odvtedy sám niekoľko príbehov napísal a ilustroval ich takmer päťdesiat. A že si vie vyberať, dokazuje určite aj kresbami v známej detskej príručke o fekáliách, teda v skvostnom príbehu o Krtkovi, ktorý chcel vedieť, kto sa mu vykakal na hlavu.

(www.sme.sk)

1. Z ukážky č. 1 vyplýva, že Wolf Erlbruch

A. sa venuje najmä ilustrovaniu detských kníh.

B. sa venuje najmä písaniu detských kníh.

C. v roku 2006 získal cenu za najlepšiu detskú knihu.

D. získal cenu za najlepšiu detskú knihu už viackrát.

2. Keď umelec *debutuje*, znamená to, že jeho umelecká dráha je

A. na začiatku.

B. na vrchole.

C. na úpadku.

D. na konci.

3. V ktorej možnosti je jazykový štýl, ku ktorému patrí ukážka č. 1?

A. umelecký

B. hovorový

C. publicistický

D. administratívny

4. Ktorým slovom možno nahradiť podčiarknuté slovo vo vete tak, aby sa zachoval zmysel vety?

Wolf má schopnosť hovoriť o zložitých veciach vrúcne, a pritom bez sentimentality.

A. zrozumiteľne
B. jednoducho
C. citlivo
D. jemne

5. V poslednej vete ukážky č. 1 sa **nenachádza**:

A. zdrobnenina.
B. citovo zafarbené slovo.
C. odborné slovo.
D. slangové slovo.

6. Ktorý vetný člen je podčiarknutý v uvedenom slovnom spojení?

najvydarenejšie diela nemeckého rozprávkara, spisovateľa a ilustrátora

A. postupne rozvíjací prívlastok
B. viacnásobný nezhodný prívlastok
C. viacnásobný nepriamy predmet
D. viacnásobný podmet

7. V ktorej vete sa nachádza neurčitá číslovka?

A. Žila si svoj život a na každom kroku ju sprevádzala smrť.
B. Predchádzali sa, potápali, veľa sa spolu zhovárali.
C. Jedného dňa kačka skutočne umrela.
D. Ilustroval takmer päťdesiat príbehov.

8. Vypíšte z ukážky č. 1 hlavnú ideu rozprávky Kačka, smrť a tulipán.

……

……

9. Ktorý slohový postup je použitý v prvom odseku ukážky č. 1?

……

10. Vypíšte z ukážky č. 1 slovné spojenie, ktoré odpovedá na uvedenú otázku:

Kto bola Astrid Lindgrenová? ..……

11. Napíšte slovné spojenie *nemecký ilustrátor* v tvare nominatívu množného čísla.

.....

12. Od podčiarknutých slovies utvorte slovesá v nedokonavom vide.

položila na hladinu ……..……..……..

čosi sa v nej pohlo ……..

Pozorne si prečítajte text ukážky č. 2 a riešte úlohy.

skrývaš moje
staré ja
vo fotografiách
a tvrdíš mi
že už neexistuje
si stále krok
predo mnou
čím si väčší
tým mi spôsobuješ
viac starostí
a poza môj chrbát
kopeš hrob
fantázii
až kým nevytiahnem pero
a nepreškrtnem ťa
strať sa v matematike
aj tak si len číslo

(zdroj: J. Biganičová, zborník Medziriadky 2013, upravené)

13. Ktoré tvrdenie vyplýva z ukážky č. 2?

A. S pribúdajúcimi rokmi človeku ubúda fantázie.

B. Fantázia je zbytočná pri učení sa matematiky.

C. Fotografia nedokáže vystihnúť pravú tvár človeka.

D. Človek sa hanbí za svoju tvár na starých fotografiách.

14. Ktorý z nadpisov je významovo najvhodnejší pre text v ukážke č. 2?

A. Otec
C. Syn
B. Vek
D. Rozum

15. V ktorej možnosti je správne určený literárny druh a literárna forma ukážky č. 2?

A. lyrika, próza
C. lyrika, poézia
B. epika, poézia
D. epika, próza

16. Ku ktorým slovným druhom patria podčiarknuté slová (v danom poradí)?

viac starostí, čím si väčší

A. číslovka, číslovka
C. číslovka, prídavné meno
B. príslovka, prídavné meno
D. príslovka, číslovka

17. V ktorej z možností **nedochádza** k spodobovaniu/ k znelostnej asimilácii?

A. tvrdíš mi
C. až kým nevytiahnem pero
B. kopeš hrob
D. už neexistuje

18. V ktorej možnosti má sloveso iný slovesný spôsob ako vo zvyšných troch?

A. Moje staré ja už neexistuje.
C. Prečo robíš veci poza môj chrbát?
B. Si stále krok predo mnou.
D. Strať sa mi z očí.

19. Vypíšte z ukážky č. 2 vokalizovanú predložku. ……..

20. *Aj tak si len číslo.*

Z uvedenej vety vypíšte

dve častice: .....

prísudok: …….

21. Napíšte slovo *fotografia* v tvare genitívu množného čísla.

…….

Test pokračuje na ďalšej strane.

Pozorne si prečítajte text ukážky č. 3 a riešte úlohy.

Bratislava má svoj najväčší problém priamo nad hlavou. Dominantou, s__mbolom mesta je hrad, na ktorý sme rozpačito hrdí a neisto pyšn__. Lebo nevieme, čo si o tej kocke nad Dunajom máme myslieť. Bratislavský hrad nemá legendu so __lovenským kráľom, nemá statočn__ch princov, nemá nešťastne zamilovanú krásnu princezn__, jej únoscu, osloboditeľa ani studňu lásky. To nie je náš h__storický hrad, zostali iba múr__ hlavného s__dla nepriateľa, nad ktorým sme nezv__ťazili. Iba od__šiel.

Prvý raz som si hrad všimol, keď sme sa vracali z Petržalky. Nad Dunajom na kopci stála ruina, ktorá vyzerala ako obrátený kuchynský stôl. Vtedy v päťdesiatych rokoch pôsobil ako Draculov hrad v Karpatoch – tajomný, strašidelný a nevítaný. Ako decká sme najprv chodili na podhradie aj k hradu ako na dobrodružnú výpravu. Ale dospelí nás zakaždým odohnali. Myslím, že mali strach, aby sme si neublížili. Na hradnom vrchu nebolo nič, iba obhorené murivo, a na hradnom nádvorí veľké smetisko.

V roku 1811 podozrivo, z dosiaľ nezistených príčin Bratislavský hrad vyhorel a stoštyridsať rokov bol v ruinách. Požiar vypukol v noci 28. mája 1811 v letnej jazdiarni. Literatúra tvrdí, že oheň bol mohutný. Zdôrazňuje, že aj neuhasiteľný. Nikdy sa nedozvieme, kto ho založil. Hovorilo sa, že dvaja vojaci neopatrne zaobchádzali v stajniach s ohňom. Hrad už slúžil iba ako ubytovňa pre vojsko. Unavení sluhovia vojska, ktoré bojovalo proti Napoleonovi, išli naklásť koňom. Vojaci spali, keď vzbĺklo seno. Od sena preskočili plamene na ohrady z dreva a o chvíľu horel celý objekt. Silný vietor, typický pre hradný kopec, rozšíril požiar aj na podhradie. Zahynulo 9 ľudí a ohňu padlo za obeť aj 77 domov. Vyše sto rokov bol Bratislavský hrad zrúcaninou. Obyvatelia mesta ho postupne rozoberali na stavebný materiál a hrad chátral.

Nejde mi to do hlavy. Je neuveriteľné, že do tla vyhorí kamenný hrad a nikto nehľadá vinníkov. Bratislavský hrad z ničoho nič vzbĺkne ako domček z karát a nikoho to netrápi, nikoho nepotrestajú. Nemôžem sa ubrániť pocitu, že po naozajstných príčinách požiaru nikto ani nepátral. Nikomu na ňom veľmi nezáležalo, nikto ho nepotreboval. Hrad bezdomovec. V spánku ho podpálili a nechali ohňu napospas.

(B. Filan: PrešpoRock, upravené)

22. Do prvého odseku ukážky č. 3 správne a čitateľne doplňte vynechané písmená.

23. Aký je zámer autora textu v ukážke č. 3?

A. Opísať svoje pocity pri požiari Bratislavského hradu.

B. Vyjadriť úvahy o rozpačitom vzťahu k Bratislavskému hradu.

C. Vzbudiť záujem o nájdenie vinníka požiaru.

D. Vyrozprávať legendu o Bratislavskom hrade.

24. V ktorej možnosti sa nachádza metonymia?

A. studňa lásky

B. hrad bezdomovec

C. Bratislavský hrad vzbĺkol ako domček z karát.

D. Literatúra tvrdí, že oheň bol mohutný.

25. Ktoré slovo je opakom slova *rozpačitý*?

A. hrdý
C. pyšný
B. rozhodný
D. neistý

26. Ktoré tvrdenie vyplýva z ukážky č. 3?

A. Autor sa nedočkal rekonštrukcie Bratislavského hradu.
B. Pred sto rokmi bol Bratislavský hrad ešte zrúcaninou.
C. Bratislavský hrad vyhorel pred stoštyridsiatimi rokmi.
D. Po skutočných príčinách požiaru hradu nikto nepátral.

27. V ktorej možnosti je **nesprávne** určený podčiarknutý vetný člen?

A. Hrad už slúžil iba ako ubytovňa pre <u>vojsko.</u>	nezhodný prívlastok
B. Unavení sluhovia <u>vojska</u> išli naklásť koňom.	nezhodný prívlastok
C. Čo si máme o tej kocke <u>nad Dunajom</u> myslieť?	príslovkové určenie
D. <u>Nad Dunajom</u> stála ruina.	príslovkové určenie

28. Ktorým vetným členom je v uvedenej vete osobné zámeno? *Nejde mi to do hlavy*.

……...

29. Utvorte a správne napíšte vzťahové prídavné mená od daných podstatných mien.

dominanta: …….

symbol: ……

seno: ……

drevo: ……..

30. Doplňte do vety v správnom tvare synonymum slova *ruiny.*

Bratislavský hrad vyhorel a potom bol dlho v ..... .

Test pokračuje na ďalšej strane.

Pozorne si prečítajte text ukážky č. 4 a riešte úlohy.

Aký je? Aká je? Aké je? Qualis est? Quae est? Quod est?

Áno. Latinské zámeno qualis (kvalis) znamená po našom aký a od neho odvodené slovo qualitas (kvalitas) znamená kvalita, akosť. Majú teda slová akosť a kvalita ten istý význam a obsah? Majú. O jednom i o druhom sa dá povedať, že vyjadruje súhrn vlastností či hodnotu niečoho, ale predsa... Na tovare ja napísané 1. akosť a bolo by nám čudné, keby tam bolo 1. kvalita. A zase naopak hovoríme o kvalite práce, akosť by nám v tomto prípade znela akosi staromódne. Ešte výraznejšie je vidieť rozdiel na prídavných menách akostný a kvalitný, pričom slovo akostný rokmi viditeľne ustupuje do úzadia. Takmer všetko je dnes kvalitné, málo je akostného.

31. Slová akosť a kvalita sú:

A. synonymá
B. homonymá
C. antonymá
D. viacvýznamové slová

32. V ktorej možnosti je slovo AKOSŤ správne charakterizované na základe ukážky č. 4?

A. zastarávajúce slovo domáceho pôvodu
B. citovo zafarbené slovo cudzieho pôvodu
C. neologizmus cudzieho pôvodu
D. odborné slovo domáceho pôvodu

33. Ktoré zo slov vzniklo skladaním?

A. myšlienka
B. vzducholoď
C. stroskotanec
D. vyšetrovateľ

34. *Hlavu mi <u>zviera</u> silná bolesť. Pes je domáce <u>zviera</u>.*
Podčiarknuté slová v uvedených vetách sú:

A. synonymá
B. homonymá
C. antonymá
D. viacvýznamové slová

35. Ktorú dvojicu slov možno zmysluplne doplniť na prázdne miesta vo vete?
Otvorenosť globálnemu obchodu _____ každému rovnako, sú krajiny či skupiny ľudí, ktorým môže naopak _____.

A. neprospieva – pomôcť
B. prospieva – uškodiť
C. neprospieva – uškodiť
D. prospieva – pomôcť

36. Na ktoré z uvedených slov sa vzťahuje podčiarknutá časť vety?
Hoci mesto ani developer ešte poriadne nevedia, ako vyriešia dopravu pri novej výstavbe, jedno je isté – <u>bez systémového riešenia skolabuje</u>.

A. mesto
B. developer
C. doprava
D. výstavba

1. súkromné gymnázium v Bratislave, Bajkalská 20, Bratislava

4-ročné štúdium, verzia A, 9. máj 2017